

**Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.600.06 Харківського національного
медичного університету д. мед. н.,
професору Огнєву В. А.**

ВІДГУК

**офіційного опонента Сміянова Владислава Анатолійовича
на дисертаційну роботу Качура О.Ю. «Медико-соціальне обґрунтування
сучасної системи променевої діагностики на регіональному рівні», що
представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за
спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина до спеціалізованої вченої
ради Д 64.600.06 Харківського національного медичного університету**

Актуальність теми.

Актуальність дисертаційного дослідження в першу чергу пояснюється реформою системи надання медичної допомоги населенню та формуванням госпітальних округів зі створення в Україні лікарень інтенсивного лікування.

При цьому необхідно зазначити важливість методів променевої діагностики в сучасній клінічній практиці, яка надзвичайно інтенсивно розвивається.

На сьогодні в країнах Європи проводиться централізація служб променевої діагностики при цьому із забезпеченням до неї доступності як фізичної так і фінансової.

В Україні використовуються здебільшого застарілі діагностичні технології, обладнання застаріле, а лікарі мають недостатній рівень підготовки.

Комплексні наукові роботи з оптимізації служби променевої діагностики та її організації в умовах реформування галузі охорони здоров'я відсутні.

Наведене обумовило актуальність дослідження, визначило його мету і завдання, стало основою при виборі методичного апарату, дизайну дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Виконання дисертаційної роботи проводилося в рамках НДР, які виконувалися в ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»: «Наукове забезпечення реалізації Європейської політики ЗДВ-21 в умовах оптимізації системи охорони здоров'я України», № державної реєстрації 0112U002809, термін виконання 2012-2014 рр.; «Науковий

супровід, моніторинг та оцінка моделей розвитку сфери охорони здоров'я в Україні на регіональному рівні» № державної реєстрації 0115U2852, термін виконання 2015-2017 рр., які виконувалися в ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України». Дисертант був виконавцем окремих фрагментів НДР.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертаційна робота Качура О.Ю. «Медико-соціальне обґрунтування сучасної системи променевої діагностики на регіональному рівні», є комплексним медико-соціальним дослідженням, виконаним на високому методичному рівні, у якому автором визначено мету, яка полягає в науковому обґрунтуванні концептуальних основ та розробці сучасної системи організації променевої діагностики в умовах реформування надання первинної та вторинної медичної допомоги на регіональному рівні.

Завдання, що скеровані на її досягнення є комплексними і пошукувачем вирішені повністю.

Основні положення роботи, сформульовані автором дисертації, викладено на підставі поглибленого аналізу літературних 331 джерел найменування, із них латиною – 67 та результатів власних досліджень на достатньому обсязі даних. Всі положення роботи науково обґрунтовані. Результати власних досліджень отримані автором на репрезентативній вибірці, статистично адекватно оброблені та проаналізовані з використанням відповідних сучасних методів системного підходу.

При проведенні дослідження дисертантом використано 22 одиниці моніторингових форм та 151 форму статистичної інформації, 1130 історії хвороби стаціонарного пацієнта, 4 статистичні збірники Центру медичної статистики МОЗ України.

Дисертантом проаналізовано 934 анкети соціологічного дослідження серед визначених програмою дослідження представників цільових груп населення, які мають відношення до піднятої дисертантом проблеми.

Результати дослідження задокументовані, цифрові дані статистично оброблені з використанням адекватних методів.

Таким чином, можна констатувати, що достовірність отриманих результатів спирається на застосування відповідних статистичних методів обробки, аналізу і узагальнення даних, які використовувались для комплексного вивчення об'єкту дослідження та досягнення мети дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в Україні:

- системно представлено проблеми організації променевої діагностики та шляхи їх вирішення з досягненням позитивних медичних, економічних та соціальних результатів на регіональному рівні в умовах реформування системи медичної допомоги населенню;

- встановлено вплив чинників організаційного характеру та ресурсного забезпечення на рівень доступності та якості променевих методів обстеження;

- встановлено вплив використання сучасних методів променевої діагностики на якість лікувально-діагностичного процесу;

- запропоновано сучасну методологію оцінки діяльності служби променевої діагностики яка базується на аналізі виконання клінічних протоколів за нозологічними формами захворювання та відповідно до стану пацієнтів та за методикою аналізу розходження діагнозів;

- науково обґрунтовано сучасну систему організації променевої діагностики на регіональному рівні в умовах реформування системи медичної допомоги населенню та оцінено її медичну, соціальну та економічну ефективність.

- обґрунтовано обсяги видатків на створення сучасної системи променевої діагностики на регіональному рівні в умовах реформування системи медичної допомоги населенню;

Удосконалено:

- організацію системи надання первинної та вторинної медичної допомоги населенню на регіональному рівні в умовах реформування системи медичної допомоги населенню.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в суттєвому доповненні теорії соціальної медицини в частині вчення про здоров'я населення, управління охороною здоров'я, зокрема щодо обґрунтування організації променевої діагностики в умовах реформування системи надання медичної допомоги на регіональному рівні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони стали підставою для:

- обґрунтування стратегії і тактики розвитку служби променевої діагностики на регіональному рівні в умовах реформування системи надання медичної допомоги населенню;

- розробки та впровадження запропонованої системи організації променевої діагностики при плануванні створення в Житомирській області госпітальних округів.

Впровадження результатів дослідження проводилося на етапах його виконання *на державному, галузевому, регіональному* рівнях та у вищих навчальних закладах, що підтверджено актами впровадженнь.

Повнота представлення результатів в друкованих працях. Матеріали дисертації знайшли відображення в 49 наукових роботах в тому числі 24 статтях у наукових фахових виданнях (в одноосібному авторстві — 12, за кордоном - 3, в журналах, які внесені до наукометричних баз - 6), 3 - розділів монографій, 17 - матеріалах науково-практичних конференцій (за кордоном - 4), 1 - інших наукових працях, 1- методичних рекомендаціях та 3 - галузевих нововведеннях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація є завершеною науковою роботою. Вона побудована класично. Дисертацію викладено на 381 сторінці в тому числі 265 сторінках власного друкованого тексту, складається зі вступу, 7 розділів власних досліджень, узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій; ілюстрована 56 таблицями, 10 рисунками, має 17 додатків. Список використаної літератури містить 331 наукових джерел, у тому числі 67 — іноземних авторів.

Всі розділи власних досліджень викладені у чіткій послідовності до поставлених цілей і завдань роботи, кожний наступний етап роботи логічно випливає із попереднього.

Вступ написано відповідно діючим вимогам ДАК України. Автором логічно обґрунтовано актуальність проведення дослідження, чітко сформовано мету та основні завдання дослідження, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукову новизну.

У вступі задекларовано особистий внесок здобувача. Представлено теоретичне та практичне значення результатів дослідження, впровадження отриманих результатів, дані про публікації.

Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому.

У першому розділі *«Проблеми та перспективи реформування системи надання медичної допомоги на регіональному рівні в сучасних умовах та місце і роль променевої методики діагностики в сучасній клінічній медицині»* представлено науковий аналіз вітчизняних та зарубіжних джерел літератури з досліджуваної теми.

В розділі показано встановлені невирішені питання з досліджуваної проблеми, що дозволило авторові конкретизувати завдання, визначити об'єкт і предмет дослідження, розробити його програму.

Другий розділ *«Програма, матеріали і методи дослідження»* містить розроблену програму та методологічний апарат дослідження.

Програма передбачала реалізацію дисертаційного дослідження у сім організаційних етапів. Детально описана послідовність досліджень на кожному з етапів, методи та джерела інформації.

В третьому розділі *«Загальна характеристика служби променевої діагностики системи охорони здоров'я України»* представлено детальний аналіз ресурсного забезпечення та основних показників діяльності служби в регіональному аспекті.

В даному розділі дисертант детально представляє виявлені недоліки служби за тріадою: структура, процес, результат.

У четвертому розділі *«Загальна характеристика здоров'я населення Житомирської області, системи охорони здоров'я та стратегія реформування системи надання медичної допомоги в області як основа організації променевої діагностики»* показано наступне.

Важливим, в плані досягнення мети дослідження, є те, що дисертантом в даному розділі показано перевищення показника збільшення поширеності захворювань серед дорослого населення області над показником збільшення захворюваності дорослого населення в 2,3 рази, що вказує на «хронізацію захворювань» у дорослого населення і є непрямомою ознакою несвоєчасного звернення дорослого населення за медичною допомогою і приводить до зростання потреби в медичній допомозі.

В розділі представлено детальний аналіз мережі закладів охорони здоров'я Житомирської області та показників їх діяльності. Також показано, що планом реформування системи надання медичної допомоги передбачено формування на території області до 9 госпітальних округів для яких в подальшому він буде обґрунтовувати функціонально-організаційну систему променевої діагностики.

П'ятий розділ *«Характеристика та основні показники організації променевої діагностики в Житомирській області»* представлено детальний аналіз ресурсного забезпечення та основних показників діяльності служби променевої діагностики в області. Були встановлені недоліки структури, процесу та результатів, що стосується рентгенологічної та ультразвукової діагностики.

Дисертантом показано, що дефекти структури та процесу провокують недоліки результату, зокрема недостатній рівень використання променевого методів обстеження відповідно до клінічних протоколів за обсягом (49,8% у центральних районних лікарнях та 60,0% у центральних міських лікарнях) та низький рівень своєчасності (35,8% та 49,0% відповідно), а також досить висока частота не проведення показаних обстежень (7,1% та 15,5%).

В шостому розділі *«Ставлення організаторів охорони здоров'я, лікарів та пацієнтів до проблем організації служби променевої діагностики»* дисертантом представлені результати опитування пацієнтів, лікарів-рентгенологів, лікарів загальної практики-сімейних лікарів, організаторів охорони здоров'я.

За допомогою соціологічного дослідження дисертантом виявлено, що всі учасники діагностичного процесу з використанням променевого методів дослідження (організатори охорони здоров'я, лікарі, пацієнти) не достатньо задоволені організацією та ефективністю променевої діагностики при наданні первинної та вторинної медичної допомоги.

Дисертантом, базуючись на результатах соціологічного опитування, розроблено схему оперативних політик, які перешкоджають ефективній діяльності служби променевої діагностики. Дану схему ним використано в подальшій роботі по створенню сучасної системи променевої діагностики на рівні госпітального округу.

В сьомому розділі *«Обґрунтування системи організації променевої діагностики в умовах реформування системи медичної допомоги на регіональному рівні»* представлено обґрунтування та розроблену сучасну перспективну систему організації променевої діагностики в умовах реформування системи медичної допомоги на регіональному рівні.

Інноваційним є централізація служби променевої діагностики на базі лікарні інтенсивного лікування зі створення центру променевої діагностики та використання інформаційних технологій в забезпеченні її ефективної діяльності, що відповідає сучасним передовим міжнародним підходам.

Важливою інновацією є обґрунтування необхідності затвердження номенклатури лікарських спеціальностей з променевої діагностики у відповідності до Європейської.

На мій погляд, в сучасних умовах розвитку системи охорони здоров'я важливою є пропозиція дисертанта щодо застосування механізму державно-приватного партнерства в процесі створення матеріально-технічної бази та організації діагностичного процесу.

Незалежні експерти позитивно оцінили запропоновану перспективну систему організації променевої діагностики в умовах реформування системи

медичної допомоги на регіональному рівні та її окремі складові. Враховуючи, що запропоновані інновації відповідають міжнародним підходам, це дало можливість дисертантові рекомендувати запропоновану систему для впровадження в охорону здоров'я країни.

Висновки дисертаційного дослідження складаються із 14 пунктів, є обґрунтованими та аргументованими, містять фактичний матеріал, відповідають меті і завданням дисертаційного дослідження та відображають отримані в ході дослідження результати.

Практичні рекомендації дисертанта базуються на отриманих в ході дослідження результатах.

Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації.

Автореферат дисертаційного дослідження Качура О.Ю. повністю відображає зміст дисертації, відповідає головним її положенням, оформлений згідно з вимогами ДАК України. Зміст автореферату та основних положень дисертаційної роботи є ідентичними.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 14.02.03 – соціальна медицина.

Тема докторської дисертації не повторює тему та напрямок дослідження, які проводилися під час виконання кандидатської дисертації.

Ознак плагіату під час проведення опоненції дисертації не виявлено.

Зауваження та питання.

Дисертаційне дослідження є комплексною, самостійною завершеною науковою працею, в якій вирішена актуальна наукова проблема в галузі соціальної та практичної медицини. Проте, під час проведення опоненції дисертаційної роботи виникли питання, які потребують уточнення:

Питання:

1. Яким чином вплине затвердження номенклатури лікарських спеціальностей з променевої діагностики у відповідності до тієї, яка застосовується в Європейському регіоні на якість діагностичного процесу в закладах охорони здоров'я України?

2. В Україні прийнято Закон «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» і в теперішній час розробляється програма державних гарантій медичного обслуговування населення.

На Вашу думку, який підхід має бути використано по забезпеченню пацієнтів безоплатними, тобто гарантованими державою діагностичними обстеженнями з використанням променевих методів дослідження?

Необхідно зазначити, що задані питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Качура О.Ю.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Качура О.Ю. «Медико-соціальне обґрунтування сучасної системи променевої діагностики на регіональному рівні», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина є завершеним, комплексним, самостійно виконаним на сучасному рівні науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуальної наукової і практичної для охорони здоров'я України проблеми – обґрунтування, розробку та часткове впровадження сучасної системи променевої діагностики на регіональному рівні.

Представлена дисертаційна робота за своєю актуальністю, науковою новизною та практичним значенням, рівнем висвітлення результатів та їх впровадження відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановами Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 та від 19.08.2015р. №656, а її автор – Качур Олександр Юрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри громадського здоров'я
Сумського державного університету,
доктор медичних наук, професор

Сміянов В.А.

